

1. Wprowadzenie

Beneficjentem projektu "Szkoły i rodziny razem w regionach europejskich" została Gmina Miasta Radom, a partnerami:

- Publiczna Szkoła Podstawowa nr 17 im. Przyjaciół Dzieci,
- Radomski Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli.

Projekt realizowany jest od sierpnia 2010 roku we współpracy z konsorcjum brytyjskim:

- Sefton Children Schools and Families,
- Linaker Primary School,
- St Oswalds Church of England Primary School,
- Sefton Primary Care Trust.

Na realizację zadań beneficjent otrzymał dofinansowanie w wysokości 42 tys. euro, przy łącznej wartości projektu 49 tys. euro. W Polsce realizowanych jest 21 projektów; radomskie przedsięwzięcie było w 2010 roku jedyne na Mazowszu.

Problematyka projektu dotyczy ważnych kwestii dla współczesnych społeczeństw - wykluczenia społecznego ze względu na niskie wykształcenie, bezrobocie oraz związanych z tym konsekwencji, m.in. przedwczesne kończenie nauki szkolnej przez dzieci z rodzin niewydolnych wychowawczo. Głównym celem podejmowanych działań było doskonalenie umiejętności nauczycieli do pracy w zmieniającym się środowisku edukacyjnym oraz zachęcenie rodzin do aktywnej współpracy ze szkołą, jako instytucji wspierającej funkcjonowanie całych rodzin.

2. Początek pracy z rodzinami – PSP nr 17

W czasie pierwszego spotkania grupy FASTER w listopadzie

2010 roku w Radomiu zaprezentowane zostały systemy edukacyjne oraz praktyki dydaktyczno-wychowawcze i opiekuńcze w Wielkiej Brytanii i w Polsce. Goście odwiedzili Publiczną Szkołę Podstawową nr 17 im. Przyjaciół Dzieci, w której obserwowali pracę uczniów i nauczycieli. Zorganizowane zostało spotkanie z władzami miasta i konferencja w Radomskim Ośrodku Doskonalenia Nauczycieli. Oceniona została wówczas sytuacja socjalna, rodzinna i szkolna w obydwu regionach partnerskich. Sprecyzowana została definicja „rodziny niewydolnej wychowawczo” jako głównego adresata podejmowanych działań.

Kolejny krok to opracowanie koncepcji spotkań z wyłonionymi przez szkolnego pedagoga rodzinami

potrzebującymi wsparcia. W spotkaniu integracyjnym wzięło udział 13 matek i 24 dzieci w wieku od siedmiu miesięcy do 13 lat.

Po zdiagnozowaniu potrzeb i oczekiwań kobiet zorganizowane zostało spotkanie z psychologiem. Prowadzona była terapia indywidualna i grupowa. Matki mogły skorzystać ze wskazówek specjalisty, a w efekcie wykształcić nowe umiejętności pozwalające na budowę właściwych relacji z dziećmi. W celu poprawy samooceny i wzmacniania poczucia wartości, zaproszona została wizażystka, dzięki której dochodziło do metamorfozy niedbających na co dzień o wygląd kobiet. Dobra prezencja dodawała im odwagi; po warsztatach z autoprezentacji uczestniczki chętnie ćwiczyły asertywność i wymieniały się doświadczeniami pozyskanymi w trakcie szukania pracy. W trakcie zajęć zwrócono uwagę na wpływ problemów socjalnych na rozwój, edukację i funkcjonowanie dziecka w rodzinie. Omówiona została rola ojca i konsekwencje życia w rodzinie wielopokoleniowej.

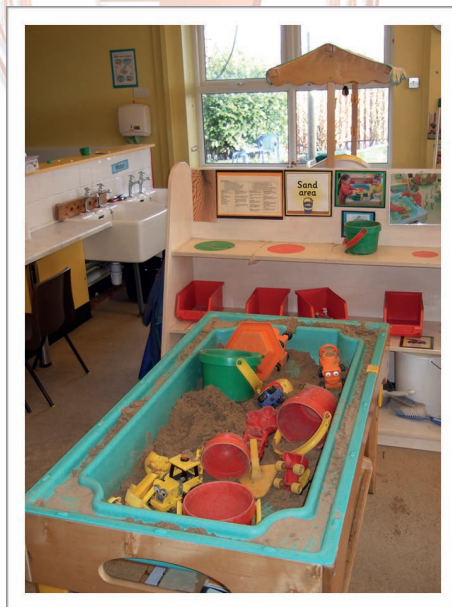
Oczekiwania rodziców:

- systematyczność spotkań,
- ciągle ukazywanie sposobów budowania prawidłowych relacji w rodzinie,
- spotkania ze specjalistami,
- terapia pedagogiczna.

Organizowane cyklicznie spotkania pozwoliły określić najważniejsze problemy nękające rodziny i w znaczący sposób przyczyniły się do stworzenia programu pilotażowo wprowadzonego w pięciu radomskich szkołach podstawowych, w których uwzględniono wnioski płynące z obserwacji brytyjskiego systemu szkolnictwa.

3. Wizyta robocza w Sefton

Sześciuosobowa grupa radomskich nauczycieli wizytowała brytyjskie szkoły. Zwróciła uwagę na bardzo dobre wyposażenie brytyjskich szkół w sprzęt IT, wielką liczbę pomocy dydaktycznych i koncentrację na indywidualizacji procesu nauczania.

Praktycy zaproponowali działania, które mogłyby przyczynić się do lepszego funkcjonowania szkół i placówek w Polsce:

4. Wizyta w Radomiu

Brytyjczycy odwiedzający Publiczne Przedszkole nr 12, Ogródek Jordanowski i Publiczną Szkołę Podstawową nr 17 za mocną stroną uznali:

- profilaktykę logopedyczną w przedszkolu (objęcie zajęciami specjalistycznymi wszystkich przedszkolaków),
- formułę organizacyjną Ogródka Jordanowskiego (bezpłatny) oraz przyjazną atmosferę wśród podopiecznych,
- zajęcia socjoterapeutyczne, bardzo dobre relacje z nauczycielami.

Słabe strony:
w polskich
placówkach
NIE MA
rodziców

5. Pilotażowy projekt „Szkoły dla Rodziców”

Efektom mobilności i płynącej z nich wymiany doświadczeń było przygotowanie przez stronę polską propozycji tematów i kilku scenariuszy zajęć w ramach „Szkoły dla Rodziców”, w których uwzględniono wnioski z ewaluacji dotychczasowych działań. Wyłonione zostały szkoły decydujące się na udział w pilotażu. Dla pedagogów przygotowana została ankieta zawierająca kryteria doboru rodzin do udziału w programie.

Kwestionariusz doboru rodziny

1. Status prawny ucznia (imię i nazwisko) klasa

- rodzina pełna
- rodzina niepełna
- rodzina zrekonstruowana
- konkubinaty

2. Sytuacja życiowa rodziny (problemy):

- ubóstwo
- bezdomność
- bezrobocie
- alkoholizm
- narkomania
- powrót z zakładu karnego
- niewydolność wychowawcza
- problemy psychiczne

3. Kontakty rodzica ze szkołą:

- obecność na zebraniach
- indywidualne konsultacje z nauczycielami
- obecność na uroczystościach szkolnych
- pomoc w organizacji szkolnych przedsięwzięć

4. Komunikacja: rodzic – szkoła

- onieśmienie
- strach przed rozmową z pedagogiem
- brak reakcji na uwagi
- niewywiązywanie się z umowy
- infantylność
- brak zrozumienia problemów

5. Typowanie rodziny na podstawie:

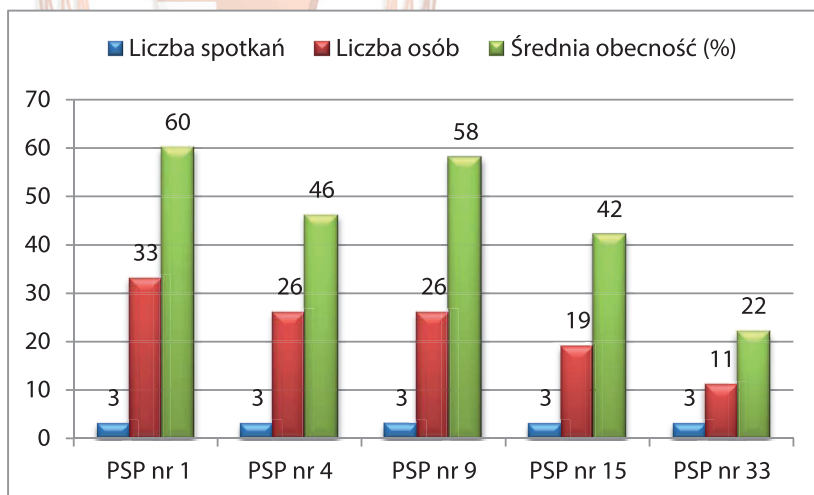
- problemów dydaktycznych i wychowawczych uczniów
- problemów emocjonalnych uczniów
- obserwacji pedagogów, nauczycieli, pracowników socjalnych
- wywiadów środowiskowych
- zgłoszeń od innych rodziców
- osobistych zgłoszeń

W Radomskim Ośrodku Doskonalenia Nauczycieli zorganizowane zostały spotkania szkoleniowe dla liderów. W czasie pobytu grupy FASTER w Sefton podjęto decyzję o wdrożeniu wprowadzenia innowacji do szkół i placówek w obydwu krajach. Intensywne obrady dotyczące kolejnej fazy projektu zakończyły się wizytą u mera Sefton i chwilą wytchnienia w kręgielni.

6. Efekty pilotażu

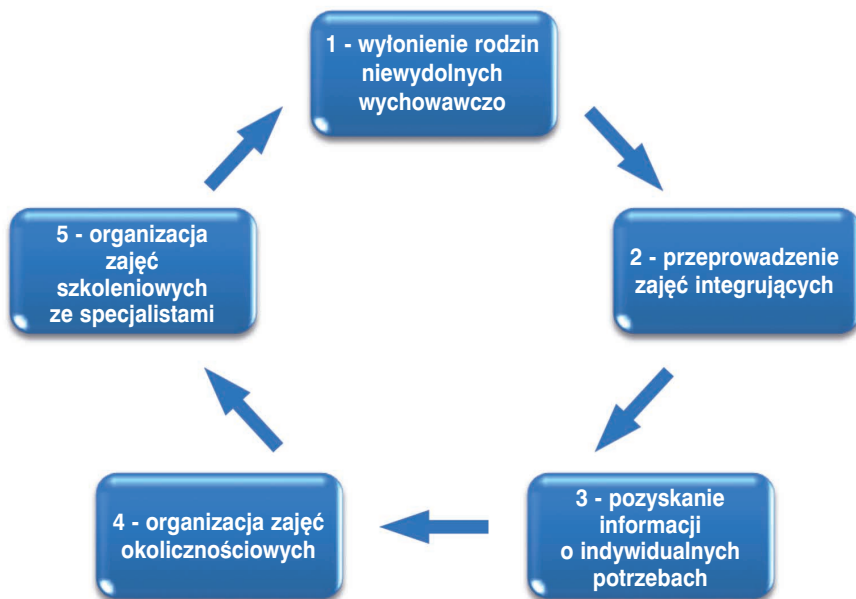
W projekt zaproponowany przez beneficjenta zaangażowało się 5 publicznych szkół podstawowych, w których do stycznia 2012 roku przeprowadzono po trzy spotkania. Ogółem w zaproponowanych zajęciach uczestniczyło 115 osób, a średnia frekwencja wyniosła 45,6%.

Wszystkie szkoły wskazały w ankietach ewaluacyjnych, że „Szkoła dla Rodziców” stwarza ogromne możliwości przełamania nieufności rodzin niewydolnych wychowawczo wobec szkół i placówek, a w efekcie pozwala na nawiązanie lepszego kontaktu. Zajęcia proponowane w szkołach były doskonałą okazją do poprawy relacji z własnymi dziećmi; służyła temu wspólna nauka, zabawa i zwykłe bycie ze sobą. Bardzo istotne okazały się warsztaty ze specjalistami: psychologiem, pedagogiem, wizażystką, kosmetyczką, prawnikiem czy polonistką.

7. „Szkoła dla Rodziców” – propozycje

Rodzice są najlepszym źródłem informacji o słabych i mocnych stronach uczniów, znają ich potrzeby i sytuacje stresogenne. Dzięki kontaktom z rodziną, nauczyciel może lepiej zrozumieć zachowanie dziecka w szkole. Opiekunowie często odczuwają brak zaufania do szkoły, postrzegają ją jako miejsce, w którym będą sądzeni za niepowodzenia wychowawcze lub złe wyniki dziecka w nauce. Lęk przed instytucją należy możliwie wcześniej pokonać; nauczyciel powinien dążyć do nawiązania współpracy z rodzicami i troszczyć się o jakość wzajemnych relacji. Szczególną uwagę musi zwrócić na rodziny niewydolne wychowawczo. Pomocnym narzędziem może okazać się „Szkoła dla Rodziców”.

Propozycje zajęć:

I. Poznajemy się lepiej – zajęcia integracyjne

CELE:

- integracja rodziców poprzez lepsze poznanie siebie nawzajem,
- budowanie wzajemnego zaufania i otwartości,
- diagnoza stopnia integracji i tolerancji.

PODSTAWOWE TREŚCI:

- zapoznanie z różnymi informacjami (preferencje, upodobania),
- stymulowanie postawy tolerancji na wzajemną odmienność.

SPODZIEWANE EFEKTY:

- rodzice poznają się wzajemnie,
- są bardziej śmiali i otwarci w relacjach szkoła – rodzic,
- w życzliwej atmosferze mają możliwość wyrażenia swoich przekonań, upodobań.

MATERIAŁY POMOCNICZE:

- karteczki (dwa kolory),
- ankieta,
- karteczki samoprzylepne.

METODY:

- autoprezentacja,
- gry i zabawy.

PRZEBIEG ZAJĘĆ:

Rodzice/opiekunowie zajmują miejsca przy prostokątnym stole, twarzami do siebie,

- **wizytówki z obrazkami**

Rodzice/opiekunowie piszą na kolorowych kartkach swoje imię, krótko opowiadają o własnej rodzinie,

• **imię i gest**

Rodzice/opiekunowie mówią głośno swoje imię, dodając przymiotnik rozpoczynający się na literę imienia charakteryzujący ich osobowość.

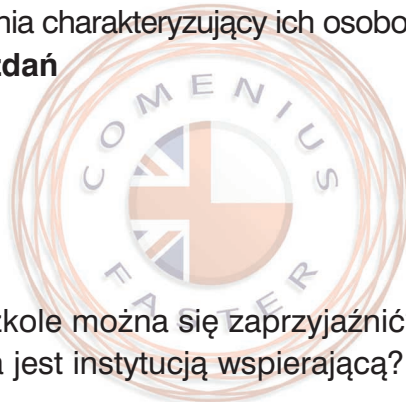
• **ćwiczenia na kończenie zdań**

Lubię....

Nie lubię....

Mój sukces....

Moja porażka.....

OMÓWIENIE:

- czy oczekiwaliście, że w szkole można się zaprzyjaźnić?
- czy wiedzieliście, że szkoła jest instytucją wspierającą?
- dyskusja.

EWALUACJA – „GADAJĄCA ŚCIANA”

Rodzice/opiekunowie wypisują na karteczkach informacje dotyczące zajęć – na jednym kolorze pozytywne, na drugim negatywne.

Karteczki przyklejają do dużego arkusza na ścianie.

UWAGA:

Na zajęcia rodzice przychodzą ze swoimi dziećmi, które w czasie spotkania towarzyszą dorosłym (jeśli znużą się, mogą bawić się w sali obok).

II. Mediacje – trudne rozmowy z dziećmi

CELE:

- dostarczenie rodzicom wiedzy z zakresu negocjacji i mediacji.
- podanie sposobów:
 - prowadzenia konstruktywnych rozmów z dziećmi z wykorzystaniem elementów komunikacji interpersonalnej, rozpoznawania i rozwiązywania sytuacji konfliktowych,

- budowania wzajemnego zaufania i otwartości,
- diagnozowania stopnia tolerancji.

PODSTAWOWE TREŚCI:

- zapoznanie z różnymi informacjami na temat komunikacji interpersonalnej,
- stymulowanie postawy tolerancji na wzajemną inność, odmienność między rodzicami.

SPODZIEWANE EFEKTY:

- nabycie wiedzy z zakresu negocjacji i mediacji,
- tworzenie pozytywnych relacji interpersonalnych w sferze rodzic – dziecko,
- umiejętność zorganizowania warsztatu pracy wychowawczej w zakresie kontaktów z dziećmi z zastosowaniem metod pozytywnej komunikacji,
- umiejętność wyrażenia swoich przekonań, upodobań w życzliwej atmosferze.

MATERIAŁY POMOCNICZE:

- test osobowościowy,
- kolorowe karteczki.

METODY:

ćwiczenia integracyjne.

PRZEBIEG ZAJĘĆ:

Ćwiczenie 1

Rodzice/opiekunowie zajmują miejsca tyłem do siebie i przekazują wiadomości o sobie – ćwiczenie wprowadzające do tematu „Zasady poprawnej komunikacji”.

Ćwiczenie 2

Rodzice/opiekunowie dobierają się w trójki, zamykając oczy oddają swoje dłonie po prawej i lewej stronie, wykonują określone ruchy – omawianie swoich odczuć (lęk przed nieznanym – element utrudniający poprawną komunikację).

Ćwiczenia warsztatowe 1:

- rodzaje konfliktów interpersonalnych,
- rodzaje postaw i zachowań ludzkich (postawa agresywna, asertywna, uległa),
- rozpoznawanie i dostosowanie współpracy (postawy rodziców: roszczeniowa, obserwująca, wycofana, współpracująca, zaangażowana),
- różnice między negocjacjami i mediacjami,
- rodzic – dziecko tworzenie pozytywnych i trwałych relacji.

Ćwiczenia warsztatowe 2:

- rozwiązywanie konfliktów na linii rodzic – dziecko (omówienie przykładów „z życia”),
- indywidualne konsultacje z rodzicami.

EWALUACJA:

Rodzice wypełniają krótką ankietę ewaluacyjną.

III. Efektywne poszukiwanie pracy – autoprezentacja

CELE:

- efektywne poszukiwanie pracy,
- umiejętność skutecznej autoprezentacji,
- podniesienie poziomu własnej wartości.

FORMY I METODY:

- analiza ogłoszeń prasowych,
- porady wizażystki i szkoleniowca,
- ćwiczenia praktyczne/drama,
- wzajemna wymiana doświadczeń.

PRZEBIEG SPOTKANIA:

- zapoznanie uczestników z tematyką zajęć,
- zabawa integracyjna: „Jaka jestem?”
(bliższe poznanie się, „otworzenie się” na innych),
- „linia życia”.

Należy narysować linię prostą, na niej w dowolny, ale przemyślany sposób zaznaczyć „dziś”. W lewo od terażniejszości – przeszłość i wypisać swoje sukcesy, osiągnięcia, ciekawe działania. W prawo od oznaczenia dnia dzisiejszego – wszystko to, co zamierza się zrealizować (należy podawać też przybliżony termin realizacji tych zamierzeń, np. znalezienie nowej pracy, rozpoczęcie poszukiwania nowego zatrudnienia).

- „W poszukiwaniu idealnego pracownika i idealnej pracy”.

Należy podzielić grupę na zespoły 4-osobowe. Każdemu zespołowi wręczyć pustą kartkę. Połowa zespołów ma za zadanie postawić się w roli pracodawców i wypisać najwięcej możliwości znalezienia pracowników do swojej firmy. Zadaniem pozostałych zespołów jest wypisanie możliwie największej ilości sposobów znalezienia pracy. Propozycje należy uporządkować w kolejności od najbardziej do najmniej skutecznych. Przedstawiciel każdej z grup omawia efekty pracy i uzasadnia wybory. Prezentacje należy potraktować jako punkt wyjścia do dyskusji nad różnorodnością metod poszukiwania pracy i ich skutecznością.

- Analiza ogłoszeń prasowych.

Uczestników należy podzielić na 4 zespoły i rozdać im karty „Oferty pracy – 1, 2, 3 i 4”. Zespoły wspólnie dokonują analizy ofert, a następnie omawiają wnioski (dotyczących wymagań, jakie powinien spełniać kandydat odpowiadający na daną ofertę, informacji o firmie i stanowisku zawartych w ofercie, atrakcyjności oferty itp.).

Celem tego ćwiczenia jest rozwijanie umiejętności selekcjonowania ofert pracy i wydobywania z nich informacji, które są pomocne w przygotowaniu się do rozmowy z pracodawcą.

- Jakich ofert unikać? Dyskusja poparta konkretnymi przykładami – wyszukiwanie ogłoszeń prasowych.
- Skuteczna autoprezentacja:
 - znaczenie ubioru i wyglądu w poszukiwaniu pracy,
 - asertywność w kontaktach z pracodawcą,
 - osobiste doświadczenia kobiet (dyskusja).
- Rozdanie uczestnikom przydatnych materiałów, adresów i stron internetowych.
- Spotkanie z wizażystką:
 - krótka prelekcja na temat roli wyglądu w życiu kobiety,
 - podstawowe zasady dbania o higienę osobistą,
 - pokaz makijażu dziennego i wieczornego.
- Wspólny poczęstunek – indywidualne porady kosmetyczki i pedagogów.

UWAGA:

Podczas zajęć obecne są dzieci uczestników. Biorą one udział w spotkaniu z wizażystką, przygotowują materiały na komputerze

oraz wykonują różnorodne prace manualne. W związku z powyższym na spotkaniu musi być obecnych kilka osób tzn. koordynator oraz opiekunowie do dzieci.

IV. Znaczenie prawidłowego rozwoju emocjonalnego dziecka w codziennym funkcjonowaniu społecznym

CEL:

Dostarczenie rodzicom wiedzy z zakresu:

- faz rozwoju emocjonalnego dziecka,
- form zaspokajania potrzeb emocjonalnych dziecka,
- zależności pomiędzy rozwojem emocjonalnym, a budowaniem prawidłowego obrazu siebie i funkcjonowaniem społecznym dziecka,
- roli rodziny w prawidłowym funkcjonowaniu dziecka.

PODSTAWOWE TREŚCI:

- Informacje dotyczące wpływu osób znaczących na prawidłowy rozwój psychofizyczny dziecka,
- stymulowanie prawidłowych postaw wychowawczych sprzyjających prawidłowemu funkcjonowaniu dziecka.

SPODZIEWANE EFEKTY:

Rodzice:

- posiadają wiedzę o rozwoju emocjonalnym dziecka,
- znają prawidłowe postawy wychowawcze,
- są świadomi wpływu własnych oddziaływań na funkcjonowanie dziecka,
- rozwijają umiejętność wyrażania własnych emocji.

MATERIAŁY POMOCNICZE:

- chustki do zasłonięcia oczu,
- kartki,
- pisaki,
- teksty ze scenkami.

METODY PRACY:

- mini-wykład,
- praca w parach,
- praca w małych grupach.

PRZEBIEG ZAJĘĆ:

- Wstęp

Rodzice/opiekunowie zajmują miejsca przy stole twarzami do siebie, zostają zapoznani z celem spotkania.

„Zaufaj mi – ja Cię poprowadzę” – rodzice dobierają się w pary. Jedna osoba zasłania oczy chustką drugiej i prowadzi ją z jednego końca sali na drugi, pomagając pokonywać przeszkody. Po dojściu do celu osoby zamieniają się rolami. Omówienie ćwiczenia – „Jak czułem się w obu rolach? Co mi utrudniało, a co pomagało w podporządkowaniu się poleceniom drugiej osoby?”

- Mini-wykład:
 - rola emocji w naszym rozwoju i funkcjonowaniu społecznym,
 - co to są potrzeby fizjologiczne i psychiczne, jak je prawidłowo zaspokajać?

Rodzice dobierają się w „trójki” – dostają kartki ze scenką z codziennego życia rodziny, dotyczącą niewłaściwego zachowania ich dziecka. Zapoznają się z tekstem i dzieląc się rolami /ojca, matki i dziecka/ przygotowują rozmowę dyscyplinującą.

- Prezentacja scenek:
omówienie scenek przez uczestników i prowadzącego.

- Dyskusja:
prawidłowe postawy wychowawcze rodziców.

Ewaluacja:

rodzice (każdy indywidualnie) zapisują na kartkach co chcieliby zmienić w swoim postępowaniu z dzieckiem. Swoje postanowienia mogą odczytać głośno. Wszyscy po zakończeniu tego zadania zabierają kartki ze sobą.

V. Nabywanie praktycznych umiejętności i technik, które pozwolą budować zdrowe, oparte na partnerstwie relacje z dziećmi

CELE:

- dostarczenie rodzicom wiedzy z zakresu:
 - „jak rozmawiać z dziećmi, żeby nas słuchały?”,
 - „jak słuchać dzieci, aby wyciągnąć odpowiednie wnioski?”.
 - rozpoznawanie i rozwiązywanie sytuacji konfliktowych.
 - integracja rodzin.

SPODZIEWANE EFEKTY:

- nabywanie wiedzy z zakresu nowoczesnych metod wychowawczych,
- tworzenie pozytywnych relacji interpersonalnych w sferze rodzic – dziecko,
- nawiązanie przyjaźni i koleżeństwa we wspólnocie szkolnej,
- nabywanie umiejętności organizowania czasu wolnego swoich rodzin.

MATERIAŁY POMOCNICZE:

- szary papier, mazaki,
- sprzęt sportowy (piłki, badminton, hula-hop),
- grill.

METODY:

- swobodne rozmowy,
- konkursy, quizy,
- biesiada.

PRZEBIEG ZAJĘĆ:

- Przygotowanie miejsca spotkania wspólnie z rodzicami.
- Nakrycie stołów własnoręcznie przygotowanymi domowymi specjałami.
- Rozpalenie grilla.
- Zorganizowanie zabaw sportowych dla dzieci.
- Rozmowa z rodzicami na temat nowoczesnych metod wychowawczych (swobodne wypowiedzi rodziców, dyskusja).
- Quiz – współzawodnictwo rodzinne.
- Konkursy i zabawy z dziećmi.
- Wręczenie dyplomów i nagród.
- Wspólne biesiadowanie.
- Konsultacje indywidualne.
- Podsumowanie i wnioski.

Zaproponowane tematy są uniwersalne. Powinny być potraktowane jako punkt wyjścia do spotkań, w czasie których poruszana będzie problematyka dostosowana do potrzeb uczestników. Poniższa anonimowa ankieta jest pomocna w dostosowaniu programu zajęć do oczekiwań zainteresowanych.

Przykładowe pytania:

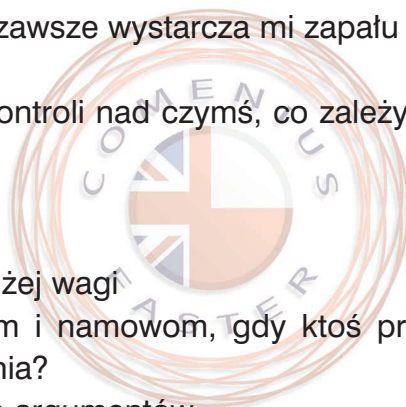
1. Dane podstawowe:

- rok urodzenia
- pleć
- wykształcenie
- wykonywany zawód

2. Zainteresowania:

- internet i komputer
- praca
- sport
- turystyka
- rodzina
- reklama
- muzyka
- moda i zakupy
- miłość i seks
- bieżące wydarzenia
- zdrowie i uroda
- polityka
- rozrywka
- biznes

3. Czy jesteś ambitny(a) i dążysz do celu?
 - tak, muszę osiągnąć sukces
 - tak, gdy mi zależy, ale nie zawsze wystarcza mi zapału
 - nie
4. Czy lubisz mieć poczucie kontroli nad czymś, co zależy tylko od Ciebie?
 - zdecydowanie tak
 - tak
 - nie przykładam do tego dużej wagi
5. Czy łatwo ulegasz prośbom i namowom, gdy ktoś próbuje przekonać Cię do zmiany zdania?
 - tak, jeżeli użyje właściwych argumentów
 - tak, często pod wpływem emocji, żeby nie stwarzać konfliktu
 - tak, zdarza się
 - nie lubię zmieniać zdania
6. Czy zależy Ci na akceptacji innych?
 - tak
 - tak, czasem
 - nie
7. W jaki sposób dbasz o zdrowie i wygląd fizyczny?
 - nie robię nic szczególnego
 - systematycznie ćwiczę (np. siłownia, basen, itp.)
 - czasami spaceruję, jeżdżę na rowerze
 - zdrowo się odżywiam
 - inne

8. Chciał(a)bym uczestniczyć w zajęciach:

- z kosmetyczką i wizażystką
- z doradcą zawodowym
- z psychologiem
- z prawnikiem
- z logopedą
- ze specjalistą od uzależnień
- uczących kontrolować negatywne emocje
- komputerowych
- sportowych
- innych

8. Kaskada oddziaływań

Przeprowadzone działania ocenione zostały bardzo pozytywnie przez społeczności szkolne, w których realizowano pilotażowo „Szkolę dla Rodziców”. Na prośbę zainteresowanych zajęcia są kontynuowane, a ich tematyka dostosowana jest do potrzeb grupy. Zdobyte doświadczenia przyczynią się do podjęcia próby wprowadzenia programu „Szkola dla Rodziców” najpierw do szkół podstawowych, a później gimnazjów. Decyzja taka wynika z przekonania, że praca z rodzicami od czasu I i II etapu edukacyjnego zaowocuje w przyszłości; uwrażliwi rodziców na potrzeby dzieci, nauczy ich rozpoznawać problemy, ułatwi pozyskiwanie pomocy w razie niepowodzeń wychowawczych i sprawi, że szkoła postrzegana będzie jako miejsce, w którym można uzyskać wsparcie.

